

1647 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 29 maart 2023 (2022-2023)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Economie, Werk,
Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door Maaïke De Vreese

over de mogelijke fraude
met gecombineerde vergunningen

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie:

Voorzitter: Robrecht Bothuyne.

Vaste leden:

Allessia Claes, Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Rita Moors, Axel Ronse;
Yves Buysse, Ilse Malfroot, Els Sterckx;
Robrecht Bothuyne, Kurt Vanryckeghem;
Tom Ongena, Maurits Vande Reyde;
Meyrem Almaci, Imade Annouri;
Thijs Verbeurgt.

Plaatsvervangers:

Annick De Ridder, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Wim Verheyden;
Stijn De Roo, Loes Vandromme;
Steven Coenegrachts, Bart Van Hulle;
Johan Danen, Björn Rzoska;
Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Inleidende uiteenzettingen	4
1.	Departement Werk en Sociale Economie	4
1.1.	Procedure en principes economische migratie	4
1.2.	Cijfers 2019-2022	4
1.3.	Controle toelating tot arbeid	5
1.4.	Inspectie economische migratie	6
1.5.	Blokkering Turkse en Marokkaanse visa	7
1.6.	Aandachtspunten	10
2.	Dienst Vreemdelingenzaken	11
2.1.	Gecombineerde vergunningen	11
2.2.	Turkse en Marokkaanse dossiers	12
2.3.	Conclusies en aanbevelingen	12
3.	Directie-generaal Consulaire Zaken	13
3.1.	Bevoegdheid consulaire posten	13
3.2.	Turkse en Marokkaanse visa	13
3.3.	Samenvatting	14
II.	Bespreking	15
1.	Tussenkomsten van de commissieleden	15
2.	Antwoorden	18
2.1.	Departement Werk en Sociale Economie	18
2.2.	Dienst Vreemdelingenzaken	21
2.3.	Directie-generaal Consulaire Zaken	22
3.	Bijkomende vragen en antwoorden	23
	Gebruikte afkortingen	27

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie hield op 2 maart 2023 een hoorzitting over de mogelijke fraude met gecombineerde vergunningen.

Na de hoorzitting waren er in de commissie vragen om uitleg en interpellaties over hetzelfde onderwerp (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2022-23, nr. 1625, 1636 en 1696, en *Interpellaties* VI.Parl. 2022-23, nr. 10 en 11).

De presentatie van het Departement Werk en Sociale Economie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende uiteenzettingen

1. Departement Werk en Sociale Economie

1.1. Procedure en principes economische migratie

Ann Bogman, diensthoofd Economische Migratie van het Departement Werk en Sociale Economie, schetst de procedure voor economische migratie. Als een werkgever een niet-EU-werknemer naar België wil halen, moet hij daarvoor een gecombineerde procedure opstarten. De aanvraag wordt bij het gewest ingediend door de werkgever of zijn mandataris, bijvoorbeeld een advocaat, een sociaal secretariaat of een consultancybureau. De goedkeuring gebeurt in twee fases. Vooreerst buigt het gewest zich over een toelating tot arbeid aan de werkgever, vervolgens beslist de federale overheid over een machtiging tot verblijf van de werknemer. Als twee keer groen licht wordt gegeven, is de beslissing positief en wordt de gecombineerde vergunning afgeleverd. De beslissing wordt overgemaakt aan de buitenlandse post die ambtshalve een visum aflevert. Voor economische kortverblijven is er de procedure van de arbeidskaarten.

Sinds 2019 heeft Vlaanderen een eigen beleid voor economische migratie. Het doel is buitenlands talent aantrekken in functie van economische groei en de knelpuntvacatures. Het beleid is concentrisch, wat betekent dat voorrang wordt gegeven aan de arbeidsreserve in eigen land. Voor twee groepen wordt er uitgegaan van een vermoeden van tekort en moet de werkgever niet aantonen dat er geen arbeidskrachten beschikbaar zijn. Dat geldt voor functies voor hooggeschoolden en voor middengeschoolde knelpuntberoepen. De lijst van knelpuntberoepen wordt tweejaarlijks vastgelegd in een ministerieel besluit en is gebaseerd op de actuele arbeidsmarktsituatie. Voor alle andere betrekkingen is er geen vermoeden van tekort en moet de werkgever aantonen dat hij via bemiddeling door VDAB geen geschikte kandidaten vindt in het Vlaamse, Waalse en Brusselse Gewest.

1.2. Cijfers 2019-2022

De afgelopen vier jaar steeg het aantal gecombineerde toelatingen van 11.824 in 2019 naar 16.086 in 2022. Door de coronacrisis waren de aantallen in de jaren 2020 en 2021 atypisch laag. Sinds mei 2021 herleeft de arbeidsmarkt met een grote arbeidskrapte tot gevolg waardoor het aantal aanvragen voor buitenlandse werknemers stijgt. In het afgelopen jaar waren er 3565 toelatingen in de categorie 'knelpuntberoep', in de categorie 'overige' waren het er 4530, in de categorie 'hoogopgeleid' 6700.

De cijfers zijn moeilijk te vergelijken omdat de hooggeschoolden een vergunning krijgen voor drie jaar en de anderen jaarlijks opnieuw een aanvraag moeten indienen. In de categorie overige gaat meer dan de helft van de vergunningen naar seizoenarbeiders, hoofdzakelijk uit Oekraïne en doorgaans gaat het daarbij om arbeidskaarten en niet om gecombineerde vergunningen.

De arbeidskrapte blijkt uit de evolutie van de spanningsindicator, die de verhouding tussen het aantal vacatures en het aantal kandidaat-werknemers voor die functie weergeeft. Hoe hoger de indicator, hoe kleiner de krapte. Voor de coronacrisis lag de indicator tussen 3 en 4. Dat is dus het aantal kandidaten per vacature. Tijdens de coronacrisis daalde de vraag naar arbeid en steeg de spanningsindicator. Sinds halfweg 2021 is de spanningsindicator in vrije val, tot een historisch laag cijfer van 1,7 op dit moment.

Bij de afgeleverde toelatingen in de categorie hoogopgeleid zijn de meeste werknemers afkomstig uit India (36 procent), met op de tweede plaats Japan en Turkije (elk 6 procent). In de categorie knelpuntberoepen bekleedt Turkije met 47 procent de eerste plaats, de tweede plaats is voor Marokko met 10 procent en de derde plaats voor India met 7 procent. In de categorie overige, dat zijn dus vooral seizoenarbeiders, is de eerste plaats voor Oekraïne (52 procent), de tweede plaats voor Turkije (10 procent) en de derde plaats voor Marokko (4 procent). Die verdeling blijft min of meer stabiel, met in de categorie knelpuntberoepen wel een stijging voor Turkije en Marokko.

1.3. Controle toelating tot arbeid

Vlaanderen controleert de toelating tot arbeid in twee fases: vooraf en nadien. Vooraf worden eerst de algemene criteria gecheckt. Is er een ondertekende arbeidsovereenkomst door werkgever en werknemer? Voert de werkgever volgens de Kruispuntbank van Ondernemingen de desbetreffende economische activiteit uit? Is hij niet failliet? Voor een aanvraag voor een sanitair installateur van een bedrijf in wiens NACE-code die activiteit niet staat, zal de dienst extra informatie vragen bij de werkgever. Als het bedrijf geen vestigingseenheid in België heeft, wordt het dossier naar de controlekamer gestuurd voor extra onderzoek. Toelatingen voor onbestaande werkgevers zijn om twee redenen onmogelijk: in het unieke loket moet de werkgever zich identificeren en de dienst controleert het bestaan van de werkgever in de KBO.

Naast algemene criteria zijn er per categorie specifieke criteria voor verloning, diploma, ervaring en functieomschrijving. Voor de categorie overige moet de werkgever ook bewijzen geen plaatselijke kandidaten te vinden. Zo nodig vraagt de dienst extra informatie bij de werkgever en bij twijfel wordt het dossier naar de controlekamer gestuurd. Die is in de zomer van 2022 opgericht na de zaak-Borealis. Voorheen gebeurde dezelfde controle, maar met de controlekamer verloopt alles meer gestructureerd.

De controlekamer screent elk dossier van een veelaanvrager, dat zijn de werkgevers met meer dan vijf aanvragen voor buitenlandse werknemers. Voorts controleert ze alle dossiers waarbij al bij de eerste check van het bedrijf via de KBO, Companyweb of Google Street View alarmbellen kunnen afgaan. De controlekamer gaat de financieel-economische situatie van de werkgever na en bekijkt bij veelaanvragers of er voldoende werk is voor de aangevraagde werknemers. Zo nodig kan de controlekamer of de dossierbehandelaar de Vlaamse Sociale Inspectie langssturen, bijvoorbeeld bij twijfels over de activiteiten van de werkgever. Als alle voorwaarden, algemene en specifieke, zijn vervuld, wordt de toelating afgeleverd en kan de werknemer naar België afreizen.

Ook achteraf zijn er controles. Meteen bij de toelating kan er al een opvolgingsinspectie worden gevorderd, meestal om te checken of de betrokken werknemer effectief de aangevraagde functie uitvoert. Dat een chef-kok tewerkgesteld wordt als afwasser is vooraf niet te controleren, daarvoor is plaatsbezoek nadien nodig. Achteraf wordt ook gecontroleerd of de persoon effectief aan het werk is voor de werkgever en of hij het juiste loon krijgt. Voor de categorieën knelpuntberoepen en overige gebeurt dat hoe dan ook na een jaar, als de toelating afloopt. Momenteel

loopt er een project om dat na het eerste kwartaal te controleren op basis van de automatische gegevensdoorstroming uit authentieke bronnen. Dat project is in oktober 2022 opgestart voor de hoogopgeleiden, maar wordt dit jaar uitgebreid tot de twee andere categorieën.

Ann Bogman vat nog even de drietrapscontrole samen. Vooraf worden de voorwaarden op papier gecheckt en zo nodig wordt extra informatie gevraagd. Bij twijfel is er een voorafgaand diepgaand onderzoek door de controlekamer of inspectie ter plaatse. Nadien gebeurt de controle op de naleving van de voorwaarden, de tewerkstelling en het loon op basis van authentieke bronnen en waar nodig ter plaatse. De spreker benadrukt dat het Vlaamse Gewest alleen de toegang tot arbeid controleert en niet het verblijf, zoals de inschrijving in het Rijksregister en de verblijfplaats. Dat is aan het federale niveau en de gemeenten.

1.4. Inspectie economische migratie

Koen Van Osselaer, strategisch adviseur bij de Vlaamse Sociale Inspectie (VSI), Departement Werk en Sociale Economie, licht de controles van de economische migratie door de Vlaamse Sociale Inspectie toe. De inspectie hecht groot belang aan de controle van buitenlandse werknemers en zelfstandigen. Dat thema leeft zowel in de politiek als in de samenleving, getuige de talrijke mediaberichten van de afgelopen week. Die geven de perceptie dat Vlaanderen niet controleert, wat de spreker zal weerleggen. In 2022 heeft de VSI 35 procent van zijn voltijdsequivalente medewerkers ingezet voor controles in het kader van economische migratie, met 1265 bezoeken. Het objectief voor 2023 is verhoogd naar 2100 bezoeken. De Vlaamse Regering heeft immers beslist om meer inspecteurs aan te werven ten gevolge van de oorlog in Oekraïne en de vaststellingen op de werf van Borealis.

De aanleidingen voor inspectiecontroles zijn divers. In 2021 gebeurden ze in 30 procent van de gevallen op vraag van de Dienst Economische Migratie (DEM). Het advies dat wordt uitgebracht na een controle voorafgaand aan de toelating tot arbeid, is niet-bindend maar wordt in praktijk zo goed als altijd gevolgd. Ongeveer een derde van de gevraagde controles door de dienst is voorafgaand, twee derde zijn opvolgingscontroles. De controles gebeuren ook op vraag van andere diensten, bijvoorbeeld de federale inspectiediensten, politiediensten, het openbaar ministerie en de Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ). Voorlopig kreeg de VSI nog geen vragen om inspectie van de federale overheidsdienst Buitenlandse Zaken, bijvoorbeeld via een post in het buitenland, maar de VSI is altijd bereid daarop in te gaan. Andere controles gebeuren na klachten of meldingen, vaak van burgers. Voorts zijn er gezamenlijke hit-and-runacties met andere inspectiediensten, vooral via de arrondissementale celwerking onder leiding van de arbeidsauditeur. Ongeveer 40 procent van de controles doet de inspectie op eigen initiatief. Soms organiseert de inspectie die eigen controles rond een bepaald thema, zoals ooit gebeurde voor de chef-koks.

In 2021 stelde de inspectie in 27 procent van de controles een onregelmatigheid vast. In die gevallen kan de inspectie een pv opstellen waarna het aan het openbaar ministerie is om te beslissen over vervolging voor de correctionele rechtbank of een boete. Soms beperkt de inspectie zich tot een waarschuwing waarna de onregelmatigheid moet worden rechtgezet. Als het over vaststellingen gaat die niet tot haar bevoegdheid behoren, brengt de VSI de bevoegde inspectiedienst op de hoogte via een inlichtingenverslag.

Ter plaatse controleren de inspecteurs een aantal aspecten. Hoe dan ook zijn er enkele vaste items, maar er wordt geen standaardchecklist gehanteerd. De te controleren punten zijn aangepast aan het dossier en de klacht. Zo wordt bij vermoeden van gezinshereniging gecontroleerd of de persoon effectief bij de aanvragende werkgever werkt. De inspecteurs hebben daarvoor onaangekondigd 24 uur

op 24, 7 dagen op 7 toegang tot lokalen waar er een vermoeden van tewerkstelling is. Telkens wordt in ieder geval de verloning nagekeken, met name of de loonnorm van de regelgeving over de tewerkstelling van buitenlandse werknemers gerespecteerd wordt en of en wanneer er een betaling is gebeurd. Bij detachering wordt nagekeken of de vergoedingen die betaald worden door de buitenlandse werkgever niet onterecht als loon meegeteld zijn om de loonnorm te halen.

Voorts wordt nagekeken of de andere facetten van de vergunning gerespecteerd zijn, bijvoorbeeld de start- en einddatum. De inspectie gaat ook na of de gegevens vermeld op het aanvraagformulier, dat aan de DEM werd bezorgd, waarheidsgetrouw zijn. Het bedrijf moet de sociale regelgeving respecteren, de werknemer moet bij Dimona aangegeven zijn en de lonen bij de RSZ. Als de sociale inspectie op dat vlak onregelmatigheden vaststelt, worden die gemeld aan de bevoegde federale diensten.

De inspectie gaat ook na of er aan de werknemer geen vergoeding gevraagd is door de werkgever of door tussenpersonen, bijvoorbeeld ronselaars in het land van herkomst. Het voordeel van inspectie ter plaatse is dat er de visu vaststellingen kunnen gebeuren. De inspectie is ook bevoegd om verhoren af te nemen van zowel werknemers, werkgevers, getuigen als klanten. Kortom, ze gaat op het terrein kijken of wat op papier staat in praktijk wordt gebracht.

1.5. Blokkering Turkse en Marokkaanse visa

Tijdslijn

Volgens *Ann Van den Cruyce*, afdelingshoofd Tewerkstelling en Competenties van het Departement Werk en Sociale Economie, kregen de Vlaamse diensten op 7 oktober 2022 een eerste melding, die via het kabinet van federaal staatssecretaris Nicole de Moor aan het kabinet van minister Jo Brouns was overgemaakt. Het ging over een aantal bijlagen met namen van verdachte personen en mandatarissen. Na de meldingen te hebben gelinkt aan bedrijven hebben zowel de DEM als de VSI de lijst onderzocht maar geen aanwijzingen van fraude gevonden. Dat de diensten de zaak ernstig nemen, blijkt uit de verdere onderzoeken die gepland staan.

Op 27 oktober 2022 kwam er een officiële brief van de directeur-generaal van de Dienst Vreemdelingenzaken met enkele algemene opmerkingen, zonder link met dossiers. In tegenstelling tot wat in de brief stond, waren er geen lijsten bijgevoegd. De DEM heeft die dan opgevraagd. De lijsten bevatten alleen namen van werknemers, zonder bedrijf en zonder concrete aanwijzingen van fraude. De Vlaamse diensten hebben de lijsten gescreend en een schriftelijk antwoord aan de DVZ bezorgd. Ze vonden geen aanwijzingen van fraude, maar beloofden wel verder onderzoek.

Op 17 januari 2023 volgde een overleg tussen de kabinetten van Nicole de Moor en Jo Brouns, op vraag van de Vlaamse diensten, die het jaarverslag van de consul van Istanboel onder ogen kregen, vier maanden na zijn aanstelling op de post in Istanboel. Daarin stond de aantijging dat het Vlaamse Gewest zijn werk niet goed deed. Op dat overleg heeft Vlaanderen zijn werkwijze toegelicht en is er afgesproken dat er contacten zouden komen tussen de Vlaamse diensten, de DVZ en de FOD BuZa. De Vlaamse diensten kregen op 18 januari 2023 een uitnodiging van FOD BuZa voor een overleg op 2 februari 2023. Dat is op de valreep geannuleerd. Na een nieuwe uitnodiging vond het overleg uiteindelijk plaats op 9 februari 2023. Op dat overleg hoorde het departement voor het eerst over een zeventhonderdtal geblokkeerde dossiers, maar er werd nog altijd geen concrete informatie over de mogelijke fraude per dossier gegeven. Er is toen wel beslist om een werkgroep op te richten.

Zonder dat de Vlaamse diensten meer informatie kregen, verschenen er op 21 februari 2023 artikels in de pers. Dezelfde dag kreeg Vlaanderen vijf lijsten met voornamelijk namen van personen, visumnummers en hier en daar een onderneming. Op 22 februari 2023 kwam er nog een lijst. Op al die lijsten samen staan 742 Turkse werknemers en 81 Marokkaanse werknemers. Het afdelingshoofd riep daarop op 28 februari 2023 de werkgroep samen.

Redenen voor de blokkering

Ann Bogman herhaalt dat de brieven en de verslagen van de buitenlandse post en de DVZ alleen maar vage aanwijzingen van fraude bevatten. Een eerste type van vermoeden van fraude is dat het gaat over alleenstaande mannen of familieleden van de werkgever, afkomstig uit dezelfde streek in Turkije. De werknemers geven hetzelfde verblijfsadres in België op en vragen na aankomst geen inschrijving aan bij de gemeente. Het tweede type bezwaren is dat de aanvragen ingediend zijn door dezelfde mandataris. De aanvrager zou een niet-bestaand bedrijf of een minionderneming zijn en er zou geen match zijn tussen het profiel van de werknemer en de job.

De lijsten bevatten alleen maar namen van werknemers, dus niet van werkgevers. Het grootste probleem is dat er geen precieze aanwijzingen van fraude gegeven worden. Het Vlaamse Gewest kan geen toelating tot arbeid weigeren of intrekken op basis van redenen gelinkt aan de werknemer; het is alleen bevoegd voor toegang tot arbeid. Het kan dus alleen maar het tweede type bezwaar controleren, met name het bezwaar aangaande de werkgever en de link tussen het profiel van de werknemer en de job.

In de eerste mail die het Departement WSE kreeg van het kabinet staat één concrete aanwijzing over een zogenaamd niet-bestaand bedrijf. Vlaanderen heeft een vergunning voor een vrachtwagenchauffeur afgeleverd voor een onderneming ABK Group, gevestigd in Boom (fictieve naam en stad). Bij de mail van de diplomatieke post zit een mail van die onderneming die zegt geen vestiging in Boom te hebben. Maar de inspectie ging vier maand eerder in de Boomse vestiging langs omdat de werkgever een veelaanvrager voor buitenlandse vrachtwagenchauffeurs is, met een positief verslag tot gevolg. Nu blijkt dat de consulaire post het chemische bedrijf ABK, in plaats van het transportbedrijf ABK Group, gecontacteerd heeft. Het gaat hier dus om een vergissing, niet om een misbruik. Voor het overige zijn er geen concrete aanwijzingen over niet-bestaande ondernemingen.

Analyse van de lijsten door het departement

Van de 742 Turkse personen op de lijst heeft het Departement WSE 606 werknemers gevonden met een Vlaamse toelating, dat is 82 procent. De anderen hebben allicht een toelating gekregen in een ander gewest. De 606 werknemers kunnen gelinkt worden aan 301 werkgevers, waarvan een aantal meer dan tien toelatingen kreeg en andere tussen de vijf en de tien toelatingen.

Van de 81 Marokkaanse personen zijn er maar 48 als werknemer gekend in Vlaanderen. Dat is 60 procent. De overige zijn allicht toelatingen voor een ander gewest. Vlaanderen heeft de personen dan gelinkt aan werkgevers, waaronder één werkgever met drie toelatingen.

Eigenlijk zijn sinds september 2022 alle toelatingen in de categorieën knelpunt en overige op de lijst terechtgekomen, nogmaals zonder concrete aanwijzingen van fraude. Het Departement WSE heeft de vijftig bakkers waarvan sprake in de pers niet teruggevonden.

Screening van de lijsten door de inspectie

Koen Van Osselaer stelt dat, nadat de werknemers op de eerste lijst van het najaar van 2022 gekoppeld waren aan werkgevers, het oorspronkelijk de bedoeling van de VSI was om een steekproef daarvan te controleren op fraude. Bij de voorbereiding van de steekproef werd duidelijk dat 23 ondernemingen al in het vizier van de inspectie zaten ten gevolge van de reguliere werking van de inspectie en de samenwerking met de DEM. Bij 8 van de 12 afgelopen inspecties had de inspecteur geen vaststellingen gedaan, bij 4 dus wel. In één geval was de tewerkstelling niet aangevat, in twee gevallen oefende de persoon een andere functie uit dan aangevraagd en één onderneming had de persoon al voor de startdatum van de toelating aan het werk gezet. Dat zijn geen abnormale vaststellingen, ze zijn niet anders dan voor werknemers uit andere landen. De secretaris-generaal van het Departement WSE heeft daarop aan de DVZ gevraagd om concrete aanwijzingen van fraude door te geven aan de controlekamer van de DEM en om een overleg te houden.

De inspectie was al gestart met het controleren van de lijsten van 21 februari 2023 toen er de dag nadien een nieuwe lijst binnenkwam, waaraan de inspectie dan voorrang gegeven heeft. Zoals hoger aangehaald, zijn er uiteindelijk 606 personen gekoppeld aan 301 werkgevers. Bij controle van de databanken van de inspectie bleek dat in 52 van die ondernemingen al een onderzoek lopende was. In 26 ondernemingen is dat onderzoek afgerond. Bij 9 daarvan zijn er geen inbreuken vastgesteld. Bij 6 zijn er geen inbreuken tegen de regelgeving over tewerkstelling van buitenlandse werknemers vastgesteld, maar heeft de inspecteur beslist het dossier verder op te volgen. Dat kan betekenen dat er vermoedens van onregelmatigheden zijn en dat er een nieuwe controle kan volgen, eventueel samen met federale inspecteurs. De spreker geeft het voorbeeld van een transportfirma waarbij tijdens het nazicht van de loonbrieven blijkt dat de buitenlandse werknemer geen enkel overuur heeft gemaakt, wat uitzonderlijk is in de sector. Daarom plande de VSI een nieuwe controle samen met de gespecialiseerde cel Vervoer van de federale dienst Toezicht op de Sociale Wetten, die de tachograafgegevens kan uitlezen. Bij 11 ondernemingen zijn er inbreuken vastgesteld, waarvan sommigen herstelbaar zijn, waardoor een positief advies aan de DEM kon worden gegeven. Voor andere is er een advies tot weigering of intrekking. Zelfs in die gevallen is er niet noodzakelijk een inbreuk, bijvoorbeeld als de werkgever verklaart dat de tewerkstelling niet zal worden opgestart. Als de toelating tot arbeid wordt ingetrokken, kan de DVZ de verblijfsvergunning intrekken. De spreker concludeert dat er voor 222 van de 606 personen al een controleprocedure van de VSI onder de reguliere werking is opgestart.

Ook de lijst van 81 personen uit Marokko is gelinkt aan ondernemingen. Bij 6 daarvan loopt een onderzoek, bij 4 is het afgerond. Bij 2 zijn er geen vaststellingen gedaan, 1 onderneming staat onder verhoogd toezicht en bij 1 bedrijf is een pv opgesteld voor illegale tewerkstelling. Van de 48 Vlaamse toelatingen worden er al 13 gecontroleerd door de VSI, dat is 27 procent. Soms zijn dat indirecte controles omdat de werknemers nog niet in Vlaanderen zijn, waardoor alleen de werkgevers worden gecontroleerd. Als de onderneming voor het eerst buitenlands personeel in dienst neemt, wordt nagegaan of de aanvraag conform is, onder meer met de mogelijkheden van het bedrijf.

Extra check

Ann Van den Cruyce legt uit dat de controlekamer bestaat uit vertegenwoordigers van de DEM en de VSI, die een specifieke economische of juridische expertise hebben. Op de lijsten van de DVZ is een zogenaamde Borealischeck uitgevoerd. Het zou immers kunnen dat bepaalde dossiers goedgekeurd zijn voor de zomer van 2022, dus voor de controlekamer geïnstalleerd was.

Alle verdachte werkgevers, dus 303 van de Turkse lijst en 48 van de Marokkaanse, zijn via Companyweb gecheckt op hun kredietwaardigheid en financiële gezondheid op datum van 27 februari 2023 en via de FOD WASO op voorgaande inbreuken en administratieve geldboetes voor zwartwerk. Van de 742 dossiers gingen er voor 27 van de Turkse werknemers, gelinkt aan 19 werkgevers, en voor 5 Marokkaanse werknemers, gelinkt aan 4 werkgevers, knipperlichten branden. Het gaat dan om bedrijven die op 27 februari 2023 geen toelating meer zouden krijgen wegens een te slechte financiële situatie of een boete. Het Departement WSE trok ook vijf toelatingen in omdat de bedrijven intussen failliet zijn. De knipperlichten worden nu verder onderzocht.

Werkgroep 28 februari 2023

De werkgroep met de DVZ, de FOD BuZa en het Departement WSE heeft de federale bevindingen over het verblijf gelinkt aan de Vlaamse bevindingen over tewerkstelling. Voor het onderdeel verblijf sprongen er veertien veelaanvragers uit, die hoe dan ook allemaal gecheckt worden door de controlekamer. Voorts gaf het federale niveau aan welke werknemers op de lijst eerder een toeristen- of gezinsherenigingsvisum geweigerd zagen.

Toegang tot het grondgebied weigeren op basis van proceduremisbruik is de bevoegdheid van de DVZ. Van de werknemers die na aankomst in België veranderd zijn van werk, zoals gemeld door het federale niveau, zal Vlaanderen nagaan of de nieuwe werkgever daadwerkelijk een toelating tot buitenlandse arbeid heeft.

Het Departement WSE bracht op het overleg de knipperlichtdossiers uit de Borealischeck ter sprake. Het zal nu enkele dossiers, waar de DVZ de aandacht op trok, controleren, bijvoorbeeld op mogelijke fraude in het cv of het diploma van de werknemer. Afgesproken werd dat bij fraude de bevoegde overheid, federaal of gewestelijk, haar toelating herziet, maar dat de overige dossiers gedeblokkeerd worden.

1.6. Aandachtspunten

Ann Bogman geeft tot slot enkele procedurele verbetermogelijkheden aan. Voor eerst is duidelijk dat de communicatie tussen de overheden niet optimaal verlopen is. Een permanente uitwisseling van gegevens is nodig. Vlaanderen werkt sinds 2021 met het unieke loket, de federale overheid niet. Dat loket maakt het gemakkelijker een overzicht te krijgen en fraude op te sporen.

Een tweede aspect is de bevoegdheidsverdeling. Mogelijke fraude moet ingedeeld worden in persoons- of werkgerelateerde fraude. Het is bijvoorbeeld aan de federale overheid om een alleenstaande man te controleren die al verschillende keren een visum aanvraagde.

Een derde aspect is dat economische migratie evolueert. Veelaanvragers werden vroeger vooral aangebracht door Flanders Investment & Trade. Het ging dan om buitenlandse bedrijven die een vestiging in Vlaanderen openden. Door de arbeidskrapte zijn er nu ook Vlaamse bedrijven die meerdere aanvragen indienen. Een ander element dat wijzigt is de lijst van knelpuntberoepen die om de twee jaar wordt herzien en in een ministerieel besluit goedgekeurd.

De Vlaamse overheid heeft een voorstel voor aanpassing van de wettelijke weigerings- en intrekingsgronden klaar. Daarnaast zal de administratie artificiële intelligentie inzetten om aanvragen automatisch te toetsen aan authentieke bronnen. Het Departement WSE heeft daarvoor het project Gatekeeper.

2. Dienst Vreemdelingenzaken

Freddy Roosemont, directeur-generaal van de Dienst Vreemdelingenzaken, wijst erop dat het etiket fraude door de pers toegekend is. De federale diensten hebben alleen migratierisico's gedetecteerd. De DVZ gaat omzichtig om met alle visa, ook voor kortverblijf, studenten en gezinshereniging. Door de wet van 22 juli 2018 kan de dienst evenwel niet dezelfde zorgvuldigheid aan de dag leggen voor werkvisa.¹ De mogelijkheden van de DVZ zijn voor de gecombineerde vergunning beperkt tot openbare orde en nationale veiligheid. Als Poetin een arbeidsvergunning zou vragen, zal de DVZ die kunnen weigeren op basis van openbare orde en allicht ook een advies van de Staatsveiligheid, maar anders zijn de handen van de dienst gebonden.

2.1. Gecombineerde vergunningen

De basis van de gecombineerde vergunning ligt in het Europees recht, met name de Procedurerichtlijn van 13 december 2011.² Die richtlijn heeft tot doel te komen tot één aanvraag en één beslissing voor zowel werk als verblijf. België moest die omzetten voor 25 december 2013 maar deed dat pas in 2018. Het heeft zo lang geduurd omdat er een staatshervorming bezig was, waarbij bepaalde bevoegdheden over arbeid op 6 januari 2014 naar de deelstaten zijn overgeheveld. Omdat de Europese Commissie op 31 maart 2014 een inbreukprocedure had opgestart, zat er enige druk achter. Op het nippertje zijn uiteindelijk een veroordeling en dwangsommen vermeden.

Voor de single permit in werking trad, gold een dubbele procedure. Nadat de werkgever een arbeidstoelating bij de regionale tewerkstellingsdienst verkreeg, moest de werknemer bij de Belgische diplomatieke of consulaire post een verblijf aanvragen, een zogenaamd visum D, een machtiging tot verblijf conform artikel 9 van de Vreemdelingenwet, waarvan de discretionaire bevoegdheid bij de bevoegde staatssecretaris, minister of de DVZ lag. Hoewel de DVZ alle vertrouwen had in het Vlaamse beoordelingsvermogen, kwam het voor dat de dienst selectiever was en bijvoorbeeld een visum voor Chinese koks weigerde ondanks een toelating tot arbeid.

Met de gecombineerde vergunning is die tweede beoordeling niet meer mogelijk, tenzij voor openbare orde en nationale veiligheid. De procedurele afspraken voor de gecombineerde vergunning liggen vast in het samenwerkingsakkoord tussen de regionale en federale overheden van 2 februari 2018. De wet van 22 juli 2018 vult op basis van artikel 61/25 en volgende de Vreemdelingenwet van 15 december 1980 aan. Na het koninklijk besluit van 12 november 2018, trad de regeling voor de gecombineerde vergunning in werking op 24 december 2018.

Sindsdien moet de werknemer via de werkgever een aanvraag tot toelating voor arbeid indienen bij het gewest. Die vraag tot arbeidsvergunning geldt ook als een vraag tot verblijf. De aanvraag moet enkele documenten bevatten over werk en verblijf. Als het gewest de aanvraag ontvangt, geeft de gewestelijke dienst het dossier door aan de DVZ, die gebonden is aan krappe beslissingstermijnen. Als het gewest de toelating tot arbeid weigert, stopt het dossier. Als het de toelating geeft, kan de DVZ het verblijf weigeren, maar zoals gezegd alleen om redenen van openbare orde en nationale veiligheid. De DVZ mag geen opportuniteitscheck doen. Meestal wordt het dossier goedgekeurd.

¹ Wet van 22 juli 2018 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

² Richtlijn 2011/98/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 betreffende één enkele aanvraagprocedure voor een gecombineerde vergunning voor onderdanen van derde landen om te verblijven en te werken op het grondgebied van een lidstaat, alsmede inzake een gemeenschappelijk pakket rechten voor werknemers uit derde landen die legaal in een lidstaat verblijven.

2.2. Turkse en Marokkaanse dossiers

De Turkse en Marokkaanse dossiers waarvan hier sprake zijn de administratieve molen goed doorgekomen, maar werden door de opmerkzaamheid van de diplomatieke posten in Istanboel en Ankara onder de aandacht gebracht.

Eigenlijk heeft de zaak-Borealis de bal aan het rollen gebracht. Als gevolg van dat dossier werden er arbeidstoelatingen ingetrokken, onder meer van 121 Turkse arbeiders. Het consulaat-generaal stelde daarbij een aanzienlijke verhoging van het aantal aanvragen vast: van 619 in 2021 naar 1227 aanvragen in de eerste negen maanden van 2022. De Belgische diplomatieke post in Istanboel heeft dat gesignaleerd aan de DVZ en de FOD BuZa, die samen beslist hebben een aantal vergunningen te blokkeren. Op 28 oktober 2022 stuurde Freddy Roosemont een brief aan Dirk Vanderpoorten, secretaris-generaal van het Departement WSE. Die brief is volgens berichten in de pers ondertussen samen met het antwoord van de DVZ aan de parlementsleden bezorgd. De spreker garandeert iedereen dat de DVZ nooit lekt aan de pers. Ook op de werkgroep van 28 februari 2023 is dat ruim aan bod gekomen.

Waar de Vlaamse diensten over zwijgen is de mailuitwisseling van 17 en 18 december 2022. Daarin staat: "Voor ons zijn de afgeleverde toelatingen definitief." Met andere woorden: 'moei u niet'. De blokkering van de dossiers is evenwel opgelopen tot 400 eind december 2022. Op 9 februari 2023 was er een vergadering op de DVZ met alle betrokken partijen, waarop afgesproken is een werkgroep op te starten. Die werkgroep is de eerste keer samengekomen op 28 februari 2023.

2.3. Conclusies en aanbevelingen

De oprichting van de werkgroep, die individuele gevallen analyseert en bespreekt, is een goede zaak. De werkgroep kan evenwel geen mirakels verrichten. Deze kwestie legt enkele structurele defecten bloot. Vooreerst is er weinig of geen dialoog tussen de regionale en federale administraties. Bij problemen neemt Freddy Roosemont contact op met de FOD BuZa. Daar heeft hij een contactpersoon. Zelf heeft hij evenwel geen contactpersonen bij de regionale administraties en kent hij amper de regionale bevoegdheden en verschillende reglementeringen. De ministers hebben interministeriële conferenties; iets dergelijks instellen voor de hoge ambtenaren zou een goede zaak zijn.

Daarnaast is er de strikte opsplitsing: het Vlaamse Gewest beoordeelt de werkgever, het federale niveau de werknemer. De DVZ wil het migratierisico beperken en voert strijd tegen illegale migratie, het oneigenlijk gebruik van procedures, illegaal verblijf enzovoort. De spreker is er heilig van overtuigd dat vermijden beter is dan remediëren eens de persoon in het land is. Staatssecretaris Nicole de Moor zei gisteren in de Kamer: "We moeten streng toezien op personen die de procedure van arbeidsmigratie misbruiken." (*Parl.St.* Kamer 2022-23, nr. COM 1010). De beste manier om dat te doen, is ze geen arbeidstoelating te geven.

De Vlaamse collega's leken een andere mening toegedaan. Als een persoon een knelpuntberoep uitoefent en op papier een werkgever vindt, levert het Vlaamse Gewest de vergunning af. Pas als er nadien iets misloopt met werknemer of werkgever, trekt Vlaanderen de vergunning in, waarna het aan de DVZ is om het verblijf in te trekken. Dat is juridisch correct, maar de persoon blijft wel aanwezig op het grondgebied. Die extra workload aan te controleren, op te sporen en zo nodig in hechtenis te nemen en te repatriëren personen kan het federale niveau missen.

De DVZ heeft ervaring met misbruik van procedures en ook misbruik van werkvergunningen. In 2009 was er een regularisatiecampagne. De omzendbrief van 19 juli 2009 over de regularisatieprocedure bevatte een artikel 2.8.B over regularisatie

door tewerkstelling.³ Mits ze een arbeidscontract hadden en voldeden aan enkele andere randvoorwaarden van duur van verblijf en dergelijke, kregen personen een verblijfsvergunning. Bij de verlenging van de documenten doken er allerlei malversaties op van zowel werkgever als werknemer: valse of gekochte contracten, geen of minder werk dan in de vergunning staat, geen of te weinig loon, onaanvaardbare arbeidsomstandigheden enzovoort.

Wat Vlaanderen nu doet, namelijk misbruiken vaststellen na aflevering van de vergunning, mag dan wel wettelijk correct zijn, in de praktijk zorgt het voor problemen. Freddy Roosemont pleit daarom voor een doordachte aanpak van alle betrokken overheden in deze zeer delicate kwestie.

3. Directie-generaal Consulaire Zaken

Joris Salden is sinds juli 2022 directeur-generaal Consulaire Zaken van de FOD BuZa, na twintig jaar actief geweest te zijn in buitenlandse posten. De Directie-generaal Consulaire Zaken houdt toezicht op de werking van de consulaire posten en is het communicatiepunt voor derde partijen die direct of indirect betrokken zijn bij consulaire aangelegenheden zoals de gemeenten, justitie of, voor visa-aangelegenheden, de DVZ.

3.1. Bevoegdheid consulaire posten

In de gewone visumprocedure zijn de consulaire posten bevoegd voor de analyse en de behandeling van de visumaanvraag. In geval van twijfel legt de post het dossier voor aan de DVZ die het visum kan goedkeuren of weigeren. De posten hebben zelf geen weigeringsbevoegdheid.

Voor de gecombineerde vergunning krijgt de consulaire post de bijlage 46 toegestuurd van de DVZ, die de toestemming voor een visum bevat. De aanvrager komt langs met de kopie van datzelfde document. Als beide documenten overeenstemmen, levert de consulaire post het visum af. In deze dossiers heeft de consulaire post dus geen analysebevoegdheid.

3.2. Turkse en Marokkaanse visa

In elke consulaire post werken deskundigen in visumaangelegenheden: de visumagenten. In 2019 waren er in Turkije 481 aanvragen, in 2022 1700. In Marokko is het aantal gestegen van 293 in 2019 naar 632 in 2022. Wegens dat veranderde migratiepatroon zijn er ervaren visumagenten aan de post toegewezen. Tien jaar geleden was de trend immers dat er meer mensen terugkeerden naar Turkije dan dat er het land verlieten. Na het Borealisincident merkten de visumagenten in Turkije een plotse stijging van de aanvragen. Toen ze belden naar sommige van de aanvragende bedrijven bleken die niet op de hoogte te zijn van de aanvraag. Vergissingen sluit de spreker evenwel niet uit. Veel van de bedrijven zijn micro-ondernemingen die weinig of geen winst maken, zonder sporen op internet en in Google Maps of Streetview.

Verdachte elementen

Bij de kandidaat-werknemers ging het vaak om heel jonge, alleenstaande werkloze en onopgeleide mannen, die nooit eerder naar het Schengengebied reisden en die soms al via andere wegen naar Europa trachtten te komen. Dergelijke dossiers zouden de consulaire posten bij een normale visumprocedure automatisch aan de DVZ voorleggen met het advies om te weigeren.

³ Instructie van 19 juli 2009 inzake de toepassing van het oude artikel 9, 3e lid, en artikel 9bis van de Vreemdelingenwet.

Uit een steekproef van de visumaanvragen in de maanden juni, juli en augustus 2022 blijkt dat 55 procent van de werknemers na aankomst in België niet in het Rijksregister is ingeschreven, hoewel dat binnen de acht dagen na aankomst moet. Het kan dan wel moeilijk zijn om snel een afspraak te krijgen bij de gemeente en het Rijksregister kan wel enige vertraging hebben, maar drie maanden moeten toch volstaan.

Een ander element waar de consulaire diensten op letten, zijn de tussenpersonen. Als bepaalde namen vaak voorkomen, soms gaat het om gespecialiseerde advocaten, is dat een aanwijzing dat ze er geld aan verdienen en eventueel procedures misbruiken.

De aanvragers komen vaak uit hetzelfde gebied of dorp. Ook dat wekt wantrouwen en zou voor de normale visa een reden zijn om het advies van de DVZ te vragen.

Elk van de voornoemde elementen zou op zich niet volstaan om de aandacht te trekken, maar de combinatie deed dat wel. Hoewel dat bij de gecombineerde vergunningen niet tot de taken van de consulaire post hoort, heeft die dat gerapporteerd, wat alleen maar te loven is.

Tijdslijn

Op 5 oktober 2022 kreeg de FOD BuZa de melding van het consulaat in Istanboel over de Turkse dossiers. Op 7 oktober 2022 heeft C4, de dienst voor visa-aangelegenheden van de Directie-generaal Consulaire Zaken (DGC), alle op dat moment beschikbare informatie overgemaakt aan de DVZ, overeenkomstig de principes van gepaste zorgvuldigheid.

Op 7 oktober 2022 kwam er van de consulaire post in Rabat een melding van gelijkaardige feiten, die eveneens overgemaakt zijn aan de DVZ. In samenspraak met de DVZ werd daarop beslist om de afgifte van visa voor de toegekende gecombineerde vergunningen voor beide posten op te schorten.

De maanden daarna waren er verschillende contacten tussen de consulaire posten, C4 en de DVZ waarbij er bijkomende informatie werd gegeven over verdachte dossiers. Joris Salden benadrukt in dit verband dat het contactpunt van de consulaire diensten niet de gewesten zijn maar de DVZ. De posten bezorgen dus geen rechtstreekse informatie aan de gewesten.

Op 9 februari 2023 organiseerde de DVZ een vergadering waarop de Vlaamse overheid en de FOD BuZa waren uitgenodigd, wat resulteerde in de oprichting van een werkgroep. Die werkgroep is samengekomen op 28 februari 2023 om de dossiers een voor een te analyseren en zou uitsluitsel moet geven over wat er verder moet gebeuren. De DGC wacht die beslissing af, maar dringt aan op een snelle afhandeling omdat de post in Istanboel onder druk staat om de vergunningen af te leveren en omdat de zaak de relatie met Turkije geen goed doet.

3.3. Samenvatting

Joris Salden vat samen dat de DGC de informatie zo snel mogelijk heeft overgemaakt aan de DVZ. Het is niet aan Buitenlandse Zaken om de informatie ten gronde te onderzoeken, laat staan te beslissen.

De spreker eindigt met enkele cijfers: vandaag staan 758 dossiers on hold in Turkije waarvan het oudste dateert van 16 september 2022. Intussen zijn er wel 123 andere vergunningen, bijvoorbeeld voor hogeschoolden en voor grote bedrijven, afgeleverd. Het is zeker niet de bedoeling economische problemen te creëren.

II. Bespreking

4. Tussenkomensten van de commissieleden

Tussenkomenst van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt vraagt de bevestiging dat de Dienst Economische Migratie en de Vlaamse Sociale Inspectie in 2022 in de Turkse aanvragen alleen een stijging zagen in de categorie knelpuntberoepen. Voor de federale diensten was de stijging opzienbarend, voor de Vlaamse diensten viel die best mee. Wat gebeurt er bij een stijging die niet in de lijn van de verwachtingen ligt? In zijn antwoord aan de federale diensten schrijft de secretaris-generaal van het Departement WSE dat de DEM vooraf van de werkgever de arbeidsovereenkomst, het profiel, de functie en de cv van de kandidaat ontvangt, maar pas kan controleren of de job aan die vereisten voldoet als de werknemer in België is. Dat wijkt af van de procedure die de DEM daarnet toelichtte.

Bij twijfel wordt een dossier eerst naar de controlekamer gestuurd. Hoeveel dossiers zijn er al aan de controlekamer voorgelegd? Wat zijn de criteria voor twijfel? In bepaalde gevallen bezoekt de inspectie het bedrijf vooraf. Gebeurt dat bij elk twijfeldossier of maakt de controlekamer een selectie? Zo ja, in hoeveel van de aan de controlekamer voorgelegde dossiers wordt er ter plaatse geïnspecteerd?

Hoe realistisch is het plan om de controles door de VSI te verhogen tot 2100 in 2023? Heeft de dienst daar voldoende mankracht voor? Wat is de verhouding van het aantal inspectiebezoeken tot het totale aantal dossiers?

De Vlaamse diensten zagen geen aanwijzing voor fraude, maar volgens het lid is risicobeperking essentieel. Hoe gaan ze te werk als ze wel misbruik van het systeem vermoeden? De Vlaamse diensten melden dat al 222 van de 606 Turkse kandidaten direct of indirect worden gecontroleerd. Wat is het verschil tussen direct en indirect? Is het gecontroleerde percentage van 37 voldoende? Waarom niet alle dossiers controleren die door de federale overheid zijn aangemeld? De extra Borealischeck leverde 27 knipperlichten op. Komen die 27 dossiers bovenop de 37 procent?

De communicatie tussen de bestuursniveaus loopt volgens Thijs Verbeurgt niet optimaal, de bevoegde ambtenaren kennen elkaar niet. Hoe verlopen de contacten volgens de Vlaamse diensten?

Kan het dat de consulaire posten een positief advies krijgen van de DVZ zonder dat het dossier via het unieke Vlaamse loket passeerde, dus zonder dat de DEM de dossiers behandelde? Hoe gaan de Vlaamse diensten om met indicaties van problemen die niet arbeidsgerelateerd zijn en dus buiten hun bevoegdheid vallen?

Het lid concludeert dat 'moei u niet' de interpretatie van Freddy Roosemont is en niet wat er echt in de mail stond. Hij vraagt meer informatie over de mails van 17 en 18 december 2022. Zijn de aanvragen die op de lijsten staan ook nader onderzocht door de DVZ, uiteraard binnen de eigen bevoegdheden?

Zien de federale diensten verschillen in werkwijze en controle tussen de verschillende gewesten?

Tussenkomenst van Maaike De Vreese

Maaike De Vreese merkt een grote discrepantie tussen het Vlaamse en federale verhaal. Wat is de reactie van de Vlaamse diensten op de toelichting door de DVZ?

De cijfers zijn sprekend: 55 procent van de mensen die via een arbeidsvergunning naar Vlaanderen komen, zijn niet ingeschreven in het Rijksregister. Het lid acht het de taak van Vlaanderen om ook rekening te houden met migratierisico's. Niemand is daar bij de gecombineerde vergunningen blijkbaar nog wettelijk voor verantwoordelijk. De consulaire posten hebben daarvoor meer dan hun werk gedaan. Het kan voor het lid niet de bedoeling zijn dat controles alleen na aankomst uitgevoerd worden met eventueel de administratieve rompslomp van intrekking van arbeids- en verblijfsvergunning of repatriëring tot gevolg. Dat geldt zeker voor landen als Marokko waarnaar terugkeer bijna onmogelijk is.

Naar aanleiding van de zaak-Borealis is de werkwijze aangepast. Dat was noodzakelijk maar de werkwijze moet opnieuw worden geëvalueerd. De controles moeten van bij het begin beter.

De commissieleden kregen op vraag van het lid briefwisseling tussen de DVZ en het Departement WSE over de dossiers doorgestuurd. Wanneer was het federale niveau, het kabinet-de Moor, op de hoogte van de stijging en extra controles van de consulaire post die al in de zomer van 2022 plaatsvonden? Waarom is er tijd verloren gegaan, eerst tot oktober 2022 en daarna tot februari 2023? Ondertussen zijn alle dossiers geblokkeerd. Het onderscheid tussen malafide en bonafide aanvragen moet dringend gemaakt worden. Maaïke De Vreese vraagt extra toelichting. Is er vertraging geweest? Kon een en ander sneller? Welke toekomstige aanpak stellen de diensten voor? Hoe zullen ze structureel samenwerken in de toekomst, dus naast de werkgroep die zich al over de Turkse en Marokkaanse dossiers buigt?

Hoe kan Vlaanderen beter controleren? Hoe kan de gegevensuitwisseling tussen de DVZ en de Vlaamse diensten beter? Kan de DVZ de dossiers waar het twijfels over heeft onmiddellijk aan Vlaanderen overmaken? De veiligheidscheck van de DVZ bestaat uit een controle van de algemene nationale gegevensbank van de politie en een check bij de inlichtingendiensten ADIV en Veiligheid van de Staat. Wordt telkens de voorgeschiedenis van de persoon gecheckt? In de krant staat dat 200 personen al een andere procedure hebben uitgeprobeerd, vooral een procedure voor gezinshereniging om naar Duitsland te komen. Is de DVZ niet in staat om dat beter en eerder na te gaan, dus voor er groen licht aan de consulaten wordt gegeven?

Waarom worden niet alle dossiers op de lijst door de VSI gecontroleerd?

Voorts informeert Maaïke De Vreese of de lijst van knelpuntberoepen niet te ruim is. De DEM zou de VSI instrueren dat een deeltijdse activiteit van 60 procent in een knelpuntberoep volstaat. De overige 40 procent zou ander werk mogen zijn. Klopt dat gerucht? Het lid vraagt een overzicht van de instructies. Als iemand als bakker naar hier wordt gehaald, maar gewoon rekken in de supermarkt vult en af en toe een broodje afbakt, is dat oneigenlijk gebruik van het systeem. Dat valt toch vooraf te controleren?

Tussenkomst van Tom Ongena

Tom Ongena is niet gerustgesteld door de toelichtingen. De diensten wijzen naar elkaar en trekken hun paraplu open. Duidelijk is dat de informatie-uitwisseling gebrekkig verloopt, dat de systemen en de data niet op elkaar zijn afgestemd en dat er onvoldoende overleg is. Dat de mensen elkaar niet kennen, is heel onrustwekkend. De arbeidskrapte moet in de eerste plaats opgelost worden door hier in Vlaanderen mensen aan het werk te krijgen. Desondanks zal Vlaanderen economische migratie nodig hebben. Als dat systeem niet op punt staat, ondermijnt dat het maatschappelijke draagvlak en op die manier de economie. Mensenhandelaars of anderen die het systeem willen misbruiken, moeten niet veel moeite doen om er gaten in te vinden of zelfs de diensten uit elkaar te spelen.

Welke mogelijkheden zien de diensten voor een betere samenwerking? De bevoegdheidsverdeling is altijd complex, maar over deze materie lijkt ze het lid redelijk overzichtelijk en duidelijk afgelijnd. Zorgen voor een goede afstemming met goede controles is volgens hem geen kernwetenschap.

Aan het Departement WSE vraagt hij hoe de controles vooraf verliepen, voor de controlekamer ingesteld was. Werd bij alle twijfelachtige dossiers de nieuwe procedure gevolgd?

Hoe systematisch is er een opvolgingsinspectie, dus in hoeveel van de 16.000 dossiers? Hoe verhouden de controles van de DEM en de VSI zich tot elkaar?

Tom Ongena vindt het vreemd dat het na de eerste melding twee maanden duurt eer er overleg plaatsvindt. Hoe komt het dat gegevensuitwisseling en overleg zo lang duren? Hoe komt het dat het Departement WSE alleen maar namen van werknemers en niet van werkgevers kreeg? Hoe kan dat beter? Wat is de huidige stand van zaken? Hoeveel dossiers zijn er geblokkeerd? Hoeveel daarvan zijn er nog altijd verdacht? Hoe snel zullen de anderen wordt gedeblokkeerd?

Het lid vraagt tot slot of ook gescreend wordt, bijvoorbeeld via Gatekeeper, of iemand die een nepfirma opricht en failliet laat gaan niet nadien een andere nepfirma opricht en opnieuw aanvragen indient.

Tussenkomst van Imade Annouri

Imade Annouri gelooft niet alles wat in de pers staat, maar de diensten spreken elkaar hier echt wel tegen. Hij wil achterhalen wat er klopt en hoe de situatie kan worden verbeterd. Na de zaak-Borealis was er eensgezindheid over dat arbeidsmigratie beter moest worden aangepakt, maar wat hij nu hoort is niet geruststellend. Pas op 28 februari 2023 werd er overlegd, terwijl er in de zomer van 2022 al signalen waren. Dat de diensten vandaag opnieuw samenzitten, is alvast positief.

De DEM verifieert in drie stappen of werkgevers echt bestaan. Het kan dus niet dat er een gecombineerde vergunning wordt afgeleverd voor een niet-bestaand bedrijf. Freddy Roosemont had het in zijn brief aan het Departement WSE en zijn toelichting evenwel over niet-bestaande bedrijven. Kan Vlaanderen garanderen dat het geen enkele toelating afleverde voor een niet-bestaand bedrijf?

Nadat bedrijven zijn gescand, krijgen ze een vergunning, waarna er in een latere fase eventueel aan de inspectie gevraagd wordt om langs te gaan. Worden alle bedrijven gecontroleerd waarvoor die check gevraagd wordt? Van de lijst worden van 222 van de 600 werknemers de bedrijven al gecontroleerd. Aan de VSI vraagt het lid hoe ze nagaat of de verloning klopt? Hoe checkt de inspectie of een werkgever geen extra betalingen van zijn werknemer eist? Wordt ook gecontroleerd of de werknemer niet vooraf heeft moeten betalen om de job te krijgen?

Van de 26 bedrijven op de lijst die Turkse werknemers aantrekken, bleken er 11 niet in orde. Dat is bijna de helft. Voor de Marokkaanse dossiers is dat 1 op 4. Dat wijst erop dat de controle vooraf niet volstaat. Wat is er nodig om het systeem waterproof te krijgen?

Dat de diensten elkaar niet kennen, is volgens Imade Annouri problematisch. Hoe ziet de samenwerking er volgens Freddy Roosemont idealiter uit?

Het is een goede zaak dat de diplomatieke posten meer gedaan hebben dan eigenlijk hun taak is. Zijn de opschortingen in Istanboel, Ankara en Rabat uitzonderlijk? Gebeurt dat ook in andere landen? Als bepaalde namen regelmatig terugkomen, is dat een aanwijzing dat er procedures omzeild worden. Worden die namen dan

doorgegeven aan andere betrokken diensten? Kan er ook op dat vlak nog vooruitgang worden geboekt?

Tussenkomst van Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne hoort vandaag dat de DEM, in tegenstelling tot wat in de kranten staat en wat op het federale niveau wordt beweerd, wel degelijk vooraf controleert. Zijn de federale diensten dan niet op de hoogte van hoe de gewesten de controles organiseren?

Alle dossiers worden vooraf gecontroleerd, maar hoeveel worden er gecontroleerd nadat de werknemer aan het werk is?

In de presentatie worden er een aantal redenen gegeven waarom de VSI langsgaat bij een bedrijf maar een inspectie naar aanleiding van een vraag van de FOD BuZa of de consulaire posten staat daar niet bij. Wordt de inspectie dan niet gevoed door informatie van de federale diensten?

Wat is het totale aantal arbeidstoelatingen waarop 27 procent onregelmatigheden vastgesteld wordt en hoe evolueert dat percentage? De inspectie controleert of er vergoedingen aan de werknemers worden gevraagd voor economische migratie. Hebben de diensten aanwijzingen dat het aantal stijgt, dat er professionele fraudeurs aan het werk zijn?

Hoe kijken de federale diensten naar de Vlaamse voorstellen over communicatie en permanente gegevensuitwisseling? Zijn er al voorstellen in uitvoering?

Het is goed dat er geen lekken zijn vanuit de DVZ, maar vanwaar komen dan de beweringen van Vooruit over vijftig bakkers uit één dorp die naar één werkgever gaan? Heeft de DVZ daar aanwijzingen over of is dat uit de lucht gegrepen? Dat de vaststellingen pas laat aan Vlaanderen worden doorgegeven, stoort het lid. Hoe is dat te verklaren en hoe kan het beter? Hoeveel keer vraagt de DVZ overleg aan de DEM?

Het is goed dat de consulaire medewerkers alert zijn. De controles die ze uitvoeren gaan evenwel over Vlaamse bevoegdheden. Is het niet logischer dat hun eerste reflex zou moeten zijn om te bellen naar de DEM? Waarom gebeurt dat niet? Sinds september 2022 zijn er 758 dossiers on hold gezet, terwijl hoogopgeleiden wel toegang tot het land krijgen. Eigenlijk heeft de FOD BuZa op eigen houtje beslist dat de andere aanvragen niet economisch relevant zijn voor Vlaanderen. Op basis waarvan heeft de dienst dat beslist? Al zes maanden wordt dat belangrijke kanaal voor de werking van de Vlaamse arbeidsmarkt drooggelegd, door een dienst die daar eigenlijk niet voor bevoegd is. Op basis waarvan en hoe zijn de consulaire diensten bereid de ongetwijfeld talrijke bonafide dossiers te deblokken?

5. Antwoorden

5.1. Departement Werk en Sociale Economie

Ann Van den Cruyce, afdelingshoofd Tewerkstelling en Competenties, ontkent ten stelligste dat de DVZ en het Departement WSE elkaar niet kennen of spreken. De medewerkers kennen elkaar, hebben elkaars mailadressen en telefoonnummers en bellen geregeld. Ook in dit dossier is dat gebeurd. De diensten werken ook samen voor het unieke loket. Er is daarvoor een stuurgroep met de leidende ambtenaren, waarop de spreker zelf en Freddy Roosemont aanwezig zijn. Onder die stuurgroep functioneren ook werkgroepen waarin de ambtenaren met elkaar overleggen. Een van die werkgroepen bereidt een nieuw samenwerkingsakkoord voor over het unieke loket. Vlaanderen staat altijd open voor verbeteringen. Er waren tijden dat

de diensten elk kwartaal samenkwamen, maar dat is inderdaad verwaterd. Ze pleit ervoor om dat systematisch overleg terug op te starten.

Vlaanderen heeft uit den treure concrete aanwijzingen gevraagd aan de federale diensten, maar kreeg alleen maar ongefilterde lijsten met namen en visanummers, en dan nog maar pas nadat het Departement WSE een vergadering belegd had. Een uur voordien kreeg het departement de presentatie met voor het eerst concrete dossiers en namen.

Ann Bogman, diensthoofd Economische Migratie, bevestigt dat de omzetting van de Singlepermitrichtlijn een krachttoer was. Door de bevoegdheidsverdeling, vastgelegd in de bijzondere wet tot hervorming de instellingen, is dat in België niet de administratieve vereenvoudiging geworden die Europa voor ogen had. Overheden kunnen die bevoegdheden niet zomaar uitwisselen. In de bijzondere wet staat dat de federale overheid volledig en als enige bevoegd is om de toegang tot het grondgebied te verlenen, te stoppen en op te volgen. De Vlaamse overheid mag en kan niet checken of iemand in de gemeente is ingeschreven noch in welk huis hij woont. De bevoegdheden van de DVZ zijn zo ruim als in de bijzondere wet bepaald. De federale overheid kan dus wel degelijk verder gaan dan openbare orde en veiligheid, en proceduremisbruik als weigeringsgrond voor toegang tot het grondgebied inschrijven, hoewel Europa daar voor sommige categorieën werknemers wel opmerkingen bij kan hebben. Vlaanderen heeft wel degelijk alle ondernemingen gescreend in Companyweb. Dat een onderneming niet winstgevend is, is geen weigeringsgrond.

In 2022 was het aandeel van de Turkse aanvragen voor knelpuntberoepen 47 procent, in 2021 41 procent, in 2020 35 procent en in 2019, het eerste jaar van het nieuwe beleid, 34 procent. Ook in absolute cijfers is er een stijging. België kent een lange geschiedenis van immigratie van Turkse en Marokkaanse arbeiders, met als basis de tewerkstellingsakkoorden van de jaren zestig. Momenteel leveren bepaalde landen, Japan bijvoorbeeld, amper arbeiders. Turkije en Marokko doen dat wel en daarbij gaat het nu doorgaans om middengediplomeerden. Zolang de spanningsindicator laag is, gaan er geen alarmbellen rinkelen. Die indicator toont een grote arbeidskrapte aan, waardoor arbeidsmigratie nodig is.

In het antwoord op de eerste lijst met 131 namen meldde Vlaanderen inderdaad dat het een toelating geeft als aan de voorwaarden voldaan is. Dat gebeurt na een volledige controle vooraf. Bij twijfel is er een extra screening, een inspectiebezoek en een voorlegging aan de controlekamer. De talrijke vragen van Vlaamse parlementsleden over arbeidsmigratie gingen het laatste jaar allemaal over doorlooptijden en de reden waarom het zo lang duurt om vergunningen af te leveren. In het begin van 2022 bedroeg de doorlooptijd twaalf weken. Omdat de dienst tijdelijke werknemers heeft aangeworven, is de doorlooptijd gedaald tot zes tot acht weken. Dat is lang, maar dat komt door alle voorafgaande checks, anders zou een week volstaan.

Ann Van den Cruyce zegt dat het unieke loket enkele jaren geleden is opgestart, onder meer om dossiers te kunnen uitwisselen tussen de diensten. Het unieke loket is er net om valse aanvragen te vermijden. Ook een consulaat zal die gegevens kunnen checken. Een werkgever moet zich identificeren bij een aanvraag via zijn KBO-nummer en moet dus hoe dan ook bekend zijn bij de RSZ, dat het unieke loket beheert. De applicatie van de DEM is daarop aangesloten. De dienst haalt de gegevens daaruit en bezorgt die op een andere manier aan de federale overheid, een tijdrovende bezigheid. Een persoon die niet terug te vinden is via dat unieke loket, maakt geen deel uit van de Vlaamse dossiers. De federale overheid werkt nog niet volledig met dat loket, maar kan het wel consulteren, bijvoorbeeld als de consulaire post iets vermoedt. De federale overheid had al minstens de lijsten per gewest kunnen opdelen.

Koen Van Osselaer, strategisch adviseur bij de Vlaamse Sociale Inspectie, wijst erop dat de werknemers op de lijsten nog geen visum gekregen hebben om naar België af te reizen. Vlaanderen kan vooraf de aanvragende onderneming controleren, maar of de werknemer een correcte verloning krijgt, de juiste functie uitoefent en aangemeld is in Dimona, is uiteraard nog niet te vast te stellen. Als een van die personen toch al in België is, is dat een overtreding, want de gecombineerde vergunning is nog niet afgeleverd. Omdat alleen de onderneming en niet de toekomstige werknemers waarvoor de onderneming een aanvraag indient worden gecontroleerd, noemt de VSI de controle indirect.

De percentages van 27 en 37 procent slaan op onregelmatigheden die zijn vastgesteld bij inspecties op het bedrijf. Als het vermelde project om de verloning, de effectieve tewerkstelling en begin- en einddatum te controleren wordt veralgemeend, zal de administratieve controle 100 procent zijn. Als daar dan onregelmatigheden opgemerkt worden, kan de inspecteur ter plaatse gaan. Alle bedrijven ter plaatse controleren is onmogelijk met de huidige personeelsbezetting, ook met de 15 extra inspecteurs. De inspectie probeert het personeel zo efficiënt mogelijk in te zetten en doet daarom alleen maar gerichte bezoeken. De inbreukpercentages zeggen dus niet dat een kwart van de aanvragers frauduleus is, maar wel dat bij een kwart van de bedrijven een eerste controle een vermoedelijk probleem aan het licht bracht.

Er was een vraag over het checken van de verloning. De VSI heeft toegang tot de DmfA-databank van de RSZ, waarin de lonen van Belgische bedrijven zoals aangegeven aan de RSZ, terug te vinden zijn. Op basis daarvan kan het loon worden gecheckt. Moeilijker is het bij detachering, als de persoon in dienst is van een buitenlandse onderneming. De inspectie vraagt dan de loonbrieven op en die worden vanuit het buitenland overgemaakt in de taal van dat land. Het loon van een IT-er in dienst van een Indische firma is lager dan wat hij in België zou moeten krijgen. Dat wordt aangevuld met extra loon om naar België te komen en met diverse vergoedingen. De inspectie moet dan afwegen welke vergoedingen ze aanvaardt. Er zijn daarvoor ook Europese regels, onder meer dat een vergoeding voor verblijf niet onder het loon mag worden gerekend. Dat is een logische kost voor de detacherende werkgever.

Het is onmogelijk op basis van databanken te controleren of een werknemer zijn werkgever of een tussenpersoon moet betalen om de job uit te oefenen. Meestal staat er niets op papier. De enige aanwijzing zijn verklaringen van personen, bijvoorbeeld van de werknemer zelf, die dan een startpunt zijn voor onderzoek door de inspectie. Vaak wil de werknemer evenwel niet meewerken, want hij wil in België blijven en werken. Soms wordt het gemeld door familieleden die, doordat de werkgever een deel van het loon inhoudt, ingeschakeld worden voor huisvesting. Dergelijke onderzoeken worden vaak overgedragen aan het openbaar ministerie en de arbeidsauditeur, die de bankrekeningen van de werkgever en werknemer kunnen inkijken. Die praktijken gebeuren dus, maar hoe vaak en of er een stijgende trend is, weet de VSI niet.

Op dit moment krijgt de VSI geen vragen voor inspectie van de diensten van de FOD BuZa, maar ze staat daar zeker voor open. Ook als consulaire posten bij het interviewen van werknemers vermoedens hebben, wil de inspectie daarvan graag op de hoogte gebracht worden. Ze is vragende partij voor een betere samenwerking.

Ann Bogman antwoordt op de vragen over de controlekamer. Dat die werd opgericht naar aanleiding van de Borealiszaak betekent niet dat de DEM die checks voorheen niet deed. Sinds de controlekamer is de aanpak meer gestructureerd. Vroeger ondernam de dossierbehandelaar na de algemene check en op eigen aanvoelen verdere controleacties of vroeg hij een interventie van de inspectie. Nu gaat

de controlekamer systematisch in op alle dossiers waarvoor er, bijvoorbeeld door de check in Companyweb, vermoedens opduiken. De VSI is vertegenwoordigd in de controlekamer, maar de controlekamer controleert alleen on desk, in databanken, terwijl de inspectie ter plaatse kan gaan.

Bij het proefproject dat zal worden gestart, worden alle afgeleverde toelatingen in de DfmA-databank gecheckt, of het loon correct is en de tewerkstelling aangevat is. Dat is dus een controle achteraf van 100 procent van de dossiers.

In antwoord op de vraag over de knelpuntberoepen en de aanpak in de andere gewesten wijst de spreker erop dat de Waalse knelpuntberoepenlijst veel langer is dan de Vlaamse omdat ze niet beperkt is tot middengeschoolde functies. Zo staat op de Waalse lijst onder meer huisvuilophaler en darmbewerker, laaggeschoolde functies dus. Joris Salden stelde dat hooggeschoolden een visum krijgen om geen economische problemen te creëren, maar ook de blokkade van de middengeschoolden doet dat, niet alleen in de categorie knelpuntberoepen maar ook in de categorie overige. Een typische functie in de categorie overige is grondwerker, de mensen die de kabels voor het nieuwe netwerk van Proximus leggen. De spanningsindicator voor grondwerker is kleiner dan 1, wat betekent dat er geen kandidaten zijn.

De 60 procentregel wordt niet vaak toegepast, alleen in specifieke gevallen zoals aanvragen voor vrachtwagenchauffeur/verhuizer. Vrachtwagenchauffeur is een knelpuntberoep, verhuizer is dat niet omdat het geen middengeschoolde functie is. Maar er zijn ook heel weinig verhuizers. In die categorie is dan de voorwaarde minstens 80 procent rijden en 20 procent verhuizen. Een bakker moet 100 procent bakken. Uiteraard mag hij ook brood verkopen. In de nieuwe knelpuntberoepenlijst wordt ook duidelijker geformuleerd dat het moet gaan om warme bakkers.

Ann Van den Cruyce verwijst naar de eerste lijst van 131 namen. Daarvan werden maar 11 of 12 personen teruggevonden in de latere lijsten. In de recente lijsten komen die niet meer voor, dus veronderstelt de DEM dat een aantal dossiers geblokkeerd zijn. De andere lijsten heeft de DEM pas op 22 februari 2022 ontvangen. Uiteraard zal de DEM die verder uitpluizen, maar de koppeling aan de databanken met dossiernummers en bedrijven vergt wat tijd. De spreker doet nogmaals een oproep om de samenwerking te verbeteren, alhoewel er al frequente contacten zijn via mail en telefoon. Misschien is het een optie om voor bepaalde risicogebieden een speciale werkwijze af te spreken. Het is niet werkbaar als alle consulaire posten lijsten met honderden namen doorsturen.

Ann Bogman heeft geen enkele concrete aanwijzing dat er aanvragen gebeurd zijn door niet-bestaande firma's. In het vermelde geval van de ABK Group was het gewoon een vergissing van de consulaire dienst. Als er toch niet-bestaande firma's tussen zitten, gaat het waarschijnlijk om een vervalsing van een toelating tot arbeid. Uiteraard wil de DEM die gegevens krijgen.

5.2. Dienst Vreemdelingenzaken

Freddy Roosemont, directeur-generaal Dienst Vreemdelingenzaken, heeft niet gezegd dat de diensten niet communiceerden, wel dat hijzelf niet communiceerde, noch de mensen kende. Zo was secretaris-generaal Dirk Vanderpoorten, die hem in december 2022 een antwoord stuurde, voor hem een onbekende. Ook voor andere regionale beleidsdomeinen als Onderwijs en Inburgering zijn er geen contacten. Voor de federale bevoegdheden zoals Buitenlandse Zaken en het gevangeniswezen ligt dat anders. Hij heeft sommige vertegenwoordigers van het Departement WSE dus al wel ontmoet. Bij discussies over procedures zijn ze niet bereid aanpassingen te doen en daar kan hij zich, gezien zijn verantwoordelijkheden voor toegang tot het grondgebied, niet bij neerleggen. Daarom wil hij de secretaris-generaal kunnen aanspreken.

Het probleem bij de gecombineerde vergunning is dat Vlaanderen de werkgever beoordeelt, het federale niveau de werknemer, maar dan alleen de aspecten openbare orde en nationale veiligheid. In alle andere visumaanvragen heeft de federale overheid meer armslag om de persoon te controleren. Daarom kijkt de DVZ naar de Vlaamse diensten om het migratierisico in het kader van arbeid te beperken. De DVZ krijgt de dossiers pas als de gecombineerde vergunning al toegekend is en kan dan alleen het strafregister en de databanken van de inlichtingendiensten controleren. Omdat de persoon doorgaans nog niet in België is geweest, staat daar natuurlijk niets in. Daar iets aan veranderen is niet evident, omdat het een combinatie van Europese regels en Belgische bevoegdheidsverdeling is. De spreker heeft er geen vertrouwen in dat wetgevende aanpassingen de zaak efficiënter zullen laten verlopen. Door praktische aanpassingen kan dat wel. Hij wil dus de secretaris-generaal spreken om hem te vertellen dat hij een probleem heeft met de Vlaamse werkwijze die het migratierisico niet beperkt. Pas na gegevensuitwisseling kan bepaald worden of het over veel of weinig gevallen gaat.

De eerste berichten dateren van 7 oktober 2022 en dan is er al een telefonisch contact geweest. Zijn brief dateert van 28 oktober 2022, wat niet erg lang is, maar daarna was het probleem dat iedereen op zijn positie bleef. Het Vlaamse Gewest controleert alleen de werkgever, terwijl voor de DVZ de werknemer belangrijk is, zijn voorgeschiedenis en zijn bedoelingen. Als hij komt om te werken, is dat goed, maar als hij herenigd wil worden met zijn gezin of zijn geluk komt zoeken, is er wel een probleem. Vermijden dat mensen met andere bedoelingen naar België komen, moet ieders doel zijn.

De DVZ kan geen extra controles doen. De dienst houdt geen rekening met bedrijven omdat hij daarover geen gegevens heeft. Waar het gerucht over de vijftig bakkers vandaan komt, weet Freddy Roosemont niet, in ieder geval niet van de DVZ.

De spreker citeert tot slot uit de mail van het Departement WSE van eind december: "Voor ons zijn de afgeleverde toelatingen definitief. Dat betekent dat er voor ons, behoudens bezwaren van openbare orde en veiligheid, een visum kan worden afgeleverd." De DVZ kan daarna niets meer doen.

De werknemer moet worden ingeschreven in het Rijksregister en die inschrijving kan inderdaad enige tijd vergen. Sinds de coronacrisis werken de meeste gemeenten alleen op afspraak. Maar dat doet voor de DVZ eigenlijk in dit debat niet ter zake, want dan zijn de betrokkenen al fysiek in België. Een onterecht toegekende gecombineerde vergunning is een toegangsticket voor België, dat geldt ook voor onterecht toegekende gezinshereniging, visum kortverblijf, studentenvisum enzovoort.

5.3. Directie-generaal Consulaire Zaken

Joris Salden, directeur-generaal Consulaire Zaken, zegt dat het aantal gecombineerde vergunningen voor Turkije stijgt van 481 in 2019 naar 1700 in 2022. Die stijging kan verklaarbaar zijn, maar ze roept bij de consulaire diensten wel vragen op, ook omdat de gecombineerde vergunning de mogelijkheid tot gezinshereniging opent.

De reden waarom pas begin oktober 2022 de informatie doorstroomde, is dat de zomer een bijzonder drukke periode is voor de consulaire posten. Allicht heeft een personeelswissel ook meegespeeld, maar ook de Borealiszaak. Die kunnen de verhoogde alertheid verklaren. De blokkering van 758 dossiers is in samenspraak met de DVZ gebeurd. De 123 visa die wel werden afgeleverd, betreffen niet alleen de hogeschoolden maar ook andere personen waarvan de aanvraag geen van de onrustwekkende kenmerken vertoonde.

De FOD BuZa is zich wel degelijk bewust van de economische belangen en wil dat de dossiers zo snel mogelijk vrijgegeven worden, ook omdat de druk op de consulaire post met de dag toeneemt en de blokkering een impact heeft op de relatie met de Turkse autoriteiten.

Er werd gevraagd of de consulaire posten altijd dergelijke analyses doen. Dat doen ze inderdaad voor alle andere vormen van visumaanvragen. In verschillende landen beoordelen visumagenten de migratiestromen en -patronen en proberen ze de tussenpersonen te identificeren. Uiteindelijk komen ze tot een beoordeling op basis van alle elementen. Als die beoordeling onrustwekkend is, geven ze het dossier met de argumentatie door aan de DVZ. Bij wettelijke weigeringsgronden is de zaak duidelijk, maar visumverlening is geen exacte wetenschap; vaak wordt er voortgegaan op vermoedens. Dat er niet altijd bewijzen zijn maar wel vermoedens creëert soms wel enige spanning met de DVZ. Daarnaast maken de consulaire posten ook algemene analyses. Het grote verschil is dat er voor de gecombineerde vergunningen geen enkele analyse verwacht wordt van de consulaire posten. Zij worden verondersteld het visum af te leveren.

Dat er valse documenten circuleren, valt nooit uit te sluiten maar het lijkt de spreker weinig waarschijnlijk. De consulaire post krijgt bijlage 46 van de DVZ en vergelijkt die met het exemplaar dat de aanvrager aan de werknemer heeft bezorgd.

De directie-generaal Consulaire Zaken heeft de DVZ op de hoogte gebracht en niet de Dienst Economische Migratie, omdat de DVZ het centrale overzicht houdt en instaat voor contacten met de DEM. De consulaire diensten hebben geen directe link met de DEM, hun partner is de DVZ. Het is zeker niet de bedoeling dat alle consulaire posten nu lijsten gaan doorsturen. Joris Salden hoopt wel dat de werkwijze kan aangepast worden. Als dat niet kan, hebben de consulaire posten in ieder geval hun werk gedaan door het mogelijke probleem te signaleren. Door de aardbeving zijn er nu extra medewerkers in Turkije. Als de juiste instanties nu met kennis van zaken beslissen om de dossiers goed te keuren, worden de visa binnen de week afgeleverd.

6. Bijkomende vragen en antwoorden

Tussenkomst van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt merkt een duidelijk verschil in visie. De federale diensten focussen op het individu en het vermijden van misbruik van economische migratie, de DEM op de werkgever en de arbeidsmarkt. Een tussenpersoon die de Vlaamse criteria voor economische migratie kent, kan misbruik maken van de noodzaak om knelpuntvacatures in te vullen. Het is zaak de twee werkwijzen te stroomlijnen.

Het lid komt terug op de voorafgaande controles. Zowel de brief van de secretaris-generaal van het Departement WSE als de mediaberichtgeving schetsen het beeld van geen of amper controle vooraf door de DEM. In de inleidende uiteenzetting gaf de DEM nochtans een overzicht van wat er vooraf allemaal wel gebeurt. Toch wil het lid meer duidelijkheid. Hoeveel dossiers zijn er naar de controlekamer gestuurd en hoeveel inspecties zijn er voorafgaand gebeurd? Hij begrijpt dat de directeur-generaal van de DVZ gealarmeerd is door de boodschap van de secretaris-generaal van het Departement WSE dat Vlaanderen zich alleen baseert op de informatie van de werkgever en de werknemer pas controleert als de persoon gearriveerd is. In de mail van december aan de DVZ zou het departement stellen dat de adviezen correct zijn. Na een analyse van de lijsten stellen de Vlaamse diensten toch inbreuken vast. Was de communicatie van december dan te voortvarend?

Met 100 procentcontrole bedoelt Thijs Verbeurgt de volledige screening van de dossiers die op de federale lijsten staan. Van de 606 personen zijn er nu nog maar 220 gecontroleerd. Zal de VSI alle dossiers controleren?

Tussenkomst van Maaïke De Vreese

Maaïke De Vreese begrijpt dat de eerste check van de DEM in het verleden is tekortgeschoten. Iedereen dacht dat de aanvragende bedrijven gecontroleerd werden, bijvoorbeeld in de KBO, maar dat gebeurt pas sinds de oprichting van de controlekamer.

Het lid acht allicht wetswijzigingen nodig om de Europese richtlijnen en de federale en gewestelijke regels op elkaar af te stemmen. Dat 55 procent van wie naar hier komt niet is ingeschreven in het Rijksregister blijft ze onrustwekkend vinden. Vijf personen zouden ook al doorgereisd zijn naar Duitsland. Wordt door de DVZ niet nagekeken dat de werknemers al eerder een aanvraag hebben gedaan, bijvoorbeeld in het kader van gezinshereniging? De controle van de consulaire diensten komt in dat geval redelijk laat in de procedure.

Om het vertrouwen in arbeidsmigratie te herwinnen, is volgens Maaïke De Vreese een volledige doorlichting van de bevoegde Vlaamse diensten nodig, bijvoorbeeld door het Rekenhof. Dat is ook belangrijk voor de federale diensten. Daarnaast moeten de procedures en het wetgevende kader tegen het licht gehouden worden. Zo acht ze het raadzaam in de wetgeving in te schrijven dat een onderneming die niet winstgevend is geen beroep kan doen op economische migratie.

Het lid verwacht dat de federale diensten zich niet beperken tot een veiligheidscheck maar ook de individuele voorgeschiedenis nagaan, bijvoorbeeld of ze al eerdere pogingen hebben gedaan om naar hier te komen. Tot slot moet de wisselwerking tussen de beide niveaus heel wat beter.

Voor de 758 dossiers on hold eist het lid een volledige controle. De commissieleden worden overstelpt door berichten van Turkse onderdanen die een aanvraag hebben gedaan.

Verder is de vraag hoe het zit met de gerechtelijke dossiers. Worden er gegevens uitgewisseld met de parketten en de politie?

Tussenkomst van Tom Ongena

Tom Ongena merkt het begin van de wil om tot betere afspraken te komen. Hij heeft van Freddy Rosemont begrepen dat er niet zozeer wettelijke maar praktische aanpassingen nodig zijn. Het lid kan alleen maar hopen dat die maatregelen binnenkort worden genomen. Het is aan de minister om dat te bewaken.

Hoeveel dossiers zijn er nu nog geblokkeerd? Hoeveel daarvan zijn nog verdacht? Hoeveel kunnen er snel gedeblokkeerd worden en wanneer zal dat kunnen? Dat is voor alle betrokkenen belangrijk.

Tussenkomst van Imade Annouri

Imade Annouri concludeert dat de geruchten die het dossier zo spraakmakend maken, met name vijftig bakkers voor één werkgever en vergunningen voor niet-bestaande bedrijven, door de aanwezigen ontkracht worden. Het is belangrijk dat te onderstrepen.

Elkaar geregeld ontmoeten, leidt blijkbaar niet onmiddellijk tot een goede samenwerking. Het lid merkt aan Vlaamse kant frustraties over late en gebrekkige

informatiedoorstroming. De DVZ zegt dan weer geen Vlaamse contactpersonen te hebben om snel uitsluitel te geven en de procedure in de plooi te leggen. Het is zaak na te gaan hoe de politiek verantwoordelijken een en ander kunnen verbeteren.

De centrale kwestie is kwetsbare mensen beschermen tegen figuren die op hun kap geld willen verdienen. Dat Vlaanderen dat onvoldoende kan controleren, geeft het lid een oncomfortabel gevoel. Er werd eerder al gezegd dat Borealis maar het topje van de ijsberg is. Grondwerker is een knelpuntberoep maar ook bij de firma's die kabels aanleggen voor Proximus zijn er al malversaties vastgesteld.

Antwoord van Koen Van Osselaer

Koen Van Osselaer zegt dat de VSI rapporteert op basis van het aantal gecontroleerde ondernemingen, die dus een of meerdere aanvragen voor economische migratie hebben lopen. De DEM geeft dan weer cijfers over de toelatingen tot arbeid. Beide gegevensstromen zijn dus niet zomaar te vergelijken. De inspectie controleerde in 2021 62 ondernemingen vooraleer de werknemer naar België kwam en 16 ondernemingen die een verlenging van een vergunning aanvroegen, dus ook vooraleer die toegestaan werd. In 2021 deed de inspectie verder 130 opvolgingscontroles. Tegen een beslissing van de DEM kan een beroep ingediend worden, waarvoor soms van de VSI een controle ter plaatse gevraagd wordt. Zo waren er 7 in 2021.

Het klopt dat er op 26 bedrijven 11 inbreuken vastgesteld zijn. Het gaat dan om allerlei overtredingen, zelfs kleine inbreuken waaraan te remediëren valt. Als een werknemer bijvoorbeeld de job al heeft aangevangen vooraleer een toelating tot arbeid werd verkregen, raadt de inspectie de werkgever aan een vergunning te vragen.

Kwetsbare werknemers beschermen is ook altijd het oogpunt van de VSI. De automatische check van het loon van een werknemer in dienst bij een Vlaams bedrijf is daar een facet van. De inspectie heeft ook een meldpunt dat fysiek, per mail en via internet bereikbaar is. Wie niet in staat is in het Nederlands een melding te doen, wordt daarbij geholpen. Voor kwetsbare buitenlandse profielen in detachering heeft de minister stappen gezet om de ketenaansprakelijkheid te verstrengen, zodat een opdrachtgever of aannemer hoger in de keten zijn aansprakelijkheid niet zomaar kan ontlopen.

De DVZ en de FOD BuZa hebben uit voorzorg alle dossiers geblokkeerd. Dat betekent volgens de spreker zeker niet dat alle dossiers frauduleus zijn. Als de federale diensten de dossiers waarover ze nog bezorgd zijn aanduiden en ook de redenen opgeven waarom er een knipperlicht ging branden, zal de VSI elk dossier daarvan controleren. De consulaire diensten zijn daartoe in staat, want ze gaven al visa af voor 123 dossiers, van hooggeschoolden en van personen waarvoor er niet langer vermoedens van fraude zijn.

Antwoord van Ann Van den Cruyce

Ann Van den Cruyce herhaalt dat er met de controlekamer niets gewijzigd is aan wat gecontroleerd wordt. Ook voor de zomer van 2022 checkte de dossierbehandelaar vooraf de voorwaarden, onder meer of de firma bestaat in de KBO maar ook in Companyweb. Als daarbij knipperlichten gingen branden, bepaalden de behandelaars zelf hoe diep ze verder groeven, waardoor er een verschil in behandeling was. Na Borealis wordt in dat geval het dossier altijd overgemaakt aan de controlekamer die het bedrijf grondiger checkt op financieel-economisch vlak, dus op solvabiliteit, liquiditeit en eigen vermogen. Sinds de oprichting van de controlekamer zijn er zo 100 werkgevers volledig doorgelicht. Omdat het vaak grootaanvragers zijn, gaat het om heel wat meer werknemers.

Antwoord van Freddy Roosemont

Freddy Roosemont antwoordt dat de DVZ geen vermoeden van fraude kan signaleren, want de dienst is geen partij bij de aanvraag. Er is geen voorafgaande check van de DVZ. De dienst krijgt pas bericht als de arbeidstoelating al verleend is, dus als de procedure voor het deel arbeid afgesloten is. Nadat de openbare orde en de nationale veiligheid gecheckt is, wordt het dossier doorgestuurd naar de FOD BuZa. Aan de personen op de lijsten is de gecombineerde vergunning al toegestaan. Nu wordt retroactief nagegaan of die moet worden ingetrokken.

Antwoord van Joris Salden

Joris Salden zegt dat ook het consulaat niet verondersteld wordt na te kijken of een bedrijf al dan niet bestaat. Voor het afleveren van een visum economische migratie volstaat het paspoort, de visumaanvraag en de bijlage 46. Het is daarom dat de consulaire posten de visa niet kunnen weigeren, maar dat ze ze bij indicaties van problemen wel on hold kunnen zetten, wat één consulaire post gedaan heeft. Als de post van de DVZ de toestemming krijgt, kunnen de dossiers binnen de 48 uur afgeleverd worden. In andere posten worden de visa nog altijd dagelijks afgeleverd.

Tussenkomst van Thijs Verbeurgt

Thijs Verbeurgt vraagt of zijn berekening klopt dat de inspectie 7 procent van de dossiers controleert, wat volgens hem te weinig is. Die dienst spreekt van 62 controles vooraf en volgens cijfers verstrekt door de ministers waren er in 2021 823 dossiers economische migratie. Kunnen de Vlaamse diensten garanderen dat als de consulaten alle dossiers deblokken, alle personen conform de aanvraag aan het werk gaan?

Koen Van Osselaer zal die cijfers checken, maar de grootteorde lijkt te kunnen kloppen.

Robrecht Bothuyne wijst erop dat alle dossiers gecheckt worden voor de toekenning. Het is niet zo dat 7 procent wordt bekeken en 93 procent automatisch een arbeidsvergunning krijgt.

Thijs Verbeurgt acht de controle vooraf cruciaal om misbruik te voorkomen. Eens de persoon op het grondgebied is, is het veel moeilijker in te grijpen.

Robrecht BOTHUYNE,
voorzitter

Maike DE VREESE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ADIV	Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid
BuZa	Buitenlandse Zaken
DEM	Dienst Economische Migratie
DGC	Directie-generaal Consulaire Zaken
Dimona	Déclaration Immédiate/Onmiddellijke Aangifte
DmfA	Déclaration multifonctionnelle/ multifunctionele Aangifte
DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
DWSE	Departement Werk en Sociale Economie
FOD	Federale overheidsdienst
IT	informatietechnologie
KBO	Kruispuntbank van Ondernemingen
NACE	Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne
pv	proces-verbaal
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
VSI	Vlaamse Sociale Inspectie
WASO	Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg